

Elucidation of Public Welfare and Social Security Policies in Facing Global Challenges

Reza Kiani*

Abstract

The welfare and social security system in our time, due to the developments and global conditions, has faced various crises and challenges. For this reason, recognizing the crises and harms of the social security system and adopting policies to deal with those crises are among the important issues in social welfare research. Having a favorable level of social welfare for citizens is considered to be one of the characteristics of a developed society and the result of extensive developments in the development system of countries because this issue plays an important role in the state of benefiting from welfare services and economic security of the entire society. One of the most important scientific sources for understanding the state of social security systems is the reports prepared, compiled and published by the International Union of Social Security. Recently, in a book entitled "*Ten Global Challenges of Social Security*", this organization has explored and examined the challenges of the social security system on a macro level and proposed policies to deal with that challenge. In this article, in line with this report, the concepts, policies, indicators and criteria mentioned in this important book have been examined and the challenges facing the country's social security system have been presented and examined.

Keywords: Policy, Development, Social Security System, Social Welfare, Pension Funds.

* Assistant Professor of Economics and Demography, National Population Research Institute, Tehran,
Iran, rezakiani@nipr.ac.ir

Date received: 2022/09/30, Date of acceptance: 2023/02/08

Copyright © 2010, IHCS (Institute for Humanities and Cultural Studies). This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ایضاح سیاست‌های رفاه عمومی و تأمین اجتماعی در مواجهه با چالش‌های جهانی

رضا کیانی*

چکیده

نظام رفاه و تأمین اجتماعی در روزگار ما، با توجه به تحولات و شرایط جهانی، با بحران‌ها و چالش‌های متنوع و متعددی روبرو شده است. به همین سبب، شناخت از بحران‌ها و آسیب‌های نظام تأمین اجتماعی و اتخاذ سیاست‌های مقابله‌ای با آن بحران‌ها از جمله موضوعات مهم و اساسی در مطالعات رفاه اجتماعی قلمداد می‌شود. برخورداری از سطح مطلوبی از رفاه اجتماعی برای شهروندان، از خصوصیات جامعه‌ی پیشرفته و مولود تحولات گسترده در نظام توسعه کشورها به حساب می‌آید چرا که این مسئله در وضعیت بهره‌مندی از خدمات رفاهی و امنیت درآمدی آحاد جامعه نقش پررنگی ایفا می‌کند. یکی از مهمترین منابع علمی در خصوص شناخت وضعیت سیستم‌های تأمین اجتماعی، گزارش‌هایی است که توسط اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی تهیه، تدوین و منتشر می‌شود. این نهاد اخیراً در کتابی تحت عنوان "ده چالش جهانی تأمین اجتماعی" چالش‌های نظام رفاه و تأمین اجتماعی را در سطح کلان مورد کاوش و بررسی قرار داده و سیاست‌هایی را در جهت مقابله با آن چالش پیشنهاد کرده است. در این نوشتار کوشش شده همسو با این گزارش، مفاهیم، سیاست‌ها، شاخص‌ها و معیارهای ذکر شده در این کتاب مهم مورد مذاقه قرار گرفته و با نظر داشت آنها، چالش‌های پیش روی نظام تأمین اجتماعی کشور ارائه و تبیین گردد.

* استادیار اقتصاد و جمعیت‌شناسی، عضو هیئت علمی مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور تهران، ایران،
rezakiani@nipr.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۹

Copyright © 2018, IHCS (Institute for Humanities and Cultural Studies). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose.

کلیدواژه‌ها: سیاست‌گذاری، توسعه، نظام تامین اجتماعی، رفاه اجتماعی، صندوق‌های بازنشستگی.

۱. مقدمه

امروزه برقراری نظام تامین اجتماعی کارآمد، شاخص پیشرفت جوامع در تحقق عدالت اجتماعی شناخته می‌شود (ایمانی، ۱۳۷۸: ۸۴). به دیگر سخن، توسعه سیاست‌های رفاه اجتماعی یکی از بنیادی‌ترین و اساسی‌ترین محورهای تحقق عدالت اجتماعی است (مسلمی، ۱۳۸۴: ۲۴۲). شاید به دلیل همین توجه به مفهوم بنیادی رفاه در کشورهای پیشرفته، شاهد سطح بالایی از پوشش‌های بیمه‌ای و حمایتی از اقشار جامعه هستیم.

از دیگر سوی، علی‌رغم آنکه تقریباً تمام کشورهای در حال توسعه، نوعی نظام تامین اجتماعی را اجرایی می‌کنند (تامین اجتماعی، ۱۳۸۴: ۸)، اما همچنان ناظر سطح مطلوبی از رفاه اجتماعی در اینگونه کشورها نیستیم و در این خصوص تفاوت‌های عدیده‌ای با کشورهای پیشرفته به چشم می‌خورد. با وجود این، نظام تامین اجتماعی در روزگار ما، با توجه به تحولات و شرایط جهانی با بحران‌ها و چالش‌های متعددی روبرو شده است. به نحوی که این نظر که نظام تامین اجتماعی در سیر تحولات خود به دوران بحران نزدیک شده یا رسیده مورد توافق کارشناسان اجتماعی است (هاسکینز، ۱۳۷۸: ۲۰۱) با توجه به این تفاسیر و نظر به اهمیت آن، هر ساله گزارش‌های مختلفی در خصوص وضعیت رفاه و تامین اجتماعی کشورها منتشر می‌شود که گویای توجه به این مفهوم در مقیاس بین‌المللی است. یکی از نهادهای معتبر و قابل استنادی که به طور متناوب گزارش‌های کاربردی و مهمی را در این زمینه تهیه و منتشر می‌کند "اتحادیه بین‌المللی تامین اجتماعی" است. این اتحادیه به عنوان نهادی از ارکان سازمان بین‌المللی کار، اخیراً در کتابی تحت عنوان "TEN GLOBAL CHALLENGES FOR SOCIAL SECURITY" به بیان بحران‌های پیش روی این نظام رفاهی پرداخته و ضمن برشمردن ده چالش جهانی، کیفیت و چگونگی تغییرات و تحولات این بحران‌ها را توضیح داده است. همچنین در این اثر راهکارهایی در جهت رفع آن چالش یا برون رفت و مواجهه با بحران‌های ذکر شده پیشنهاد شده است. در این نوشتار کوشش شده همسو با این گزارش و با بهره‌مندی از روش اسنادی، مفاهیم و شاخص‌های ذکر شده در این کتاب مهم مورد مذاقه قرار گرفته و در نهایت چالش‌های پیش روی نظام تامین اجتماعی کشور تبیین گردد. مسئله‌ی اصلی و پرسش محوری در این پژوهش آن است که بدانیم چه بحران‌هایی سیستم تامین اجتماعی را

نشانه گرفته و با توجه به ده چالشی که اثر مورد بررسی اشاره داشته، چه عوامل و بحران‌های دیگری می‌توان سراغ گرفت که پیش روی نظام تأمین اجتماعی کشورمان قرار دارد.

۲. اهمیت و ضرورت مسئله

نظام تأمین اجتماعی به عنوان محور اصلی جامعه مدرن به شمار می‌آید (زاهدی اصل، ۱۳۸۴: ۲۶۶) که همواره سعی دارد پوشش‌های مطلوبی برای میزان خسارت‌ها و حمایت‌ها به شهروندان در زمان بروز مشکلات و حادثه‌ها ارائه دهد (شیرینی نژاد، ۱۳۸۴: ۳). از اینرو هرگونه بررسی آثار و گزارش‌های مرتبط با مفهوم و موضوع تأمین اجتماعی در پیوند با حقوق انسان شناخته می‌شود. در اعلامیه جهانی حقوق بشر و کنوانسیون‌های بین‌المللی به صراحت لزوم بهره‌مندی انسان‌ها از نوعی نظام تأمین اجتماعی که در برگیرنده خدمات رفاه اجتماعی همچون بازنشستگی، بیکاری، درمان، عائله‌مندی و... باشد تأکید فراوان شده است. در ماده ۲۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر ذکر شده:

هر کس به عنوان عضوی از اجتماع حق برخورداری از تأمین اجتماعی را دارد و می‌تواند با استفاده از مساعی ملی و همکاری‌های بین‌المللی و در هماهنگی با تشکیلات و منابع کشور خود حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را که لازمه حفظ کرامت و رشد آزاد شخصیت اوست به دست آورد.

در ماده ۲۵ همین اعلامیه ذکر شده:

هر کس حق دارد از سطح زندگی مناسبی برای تأمین بهداشت و رفاه خود و خانواده خود، از جمله خوراک، پوشاک، مسکن، مراقبت‌های پزشکی و خدمات اجتماعی لازم و نیز از حق داشتن تأمین در صورت بیکاری، بیماری، معلولیت، بیوگی، سالخوردگی و در سایر موارد که به عللی خارج از اختیار خود وسایل امرار معاش را از دست داده باشد، برخوردار گردد. مادران و کودکان حق دارند از مراقبت‌ها و کمک‌های ویژه برخوردار باشند. همه کودکان چه بر اثر پیوند زناشویی به دنیا آمده باشند و چه غیر آن، از حمایت اجتماعی یکسان برخوردار خواهند بود.

با این وصف سهم اندکی از جمعیت جهان از چنین موهبتی برخوردارند (کیانی، ۱۴۰۰: ۱۸۵). طبق برآوردهای سازمان بین‌المللی کار، تنها ۲۷ درصد جمعیت جهان در سال ۲۰۱۲ تحت پوشش نظام‌های جامع تأمین اجتماعی بوده‌اند. (سازمان بین‌المللی کار، ۱۳۹۴: ۳۵). به سخن دیگر ۷۳ درصد جمعیت جهان (جمعیتی بالغ بر ۵/۲ میلیارد نفر نزدیک به سه چهارم

جمعیت) از دسترسی‌های حمایت اجتماعی فراگیر محروم هستند. بر اساس گزارش بانک جهانی نیمی از جمعیت کشورهای با درآمد کم و متوسط جهان، در فقر زندگی می‌کنند و توسط دولت‌های خود به اندازه کافی حمایت نمی‌شوند. " (World Bank;2014). از این رو بررسی همه جانبه در خصوص نظام تامین اجتماعی و مشکلات و موانع پوشش‌های بیمه‌ای برای ارتقاء سطوح رفاه اجتماعی از الزامات و ضروریات پژوهش‌های حوزه اجتماعی محسوب می‌شود.

۳. پیشینه‌ی پژوهش و تحقیقات مرتبط

در خصوص موضوع مورد پژوهش، مطالعات گسترده‌ای در جهان انجام شده که یا به تمامی و یا در بخش‌هایی به مسأله‌ی چالش‌های تامین اجتماعی توجه داشته‌اند. که در اینجا به برخی از مهمترین آنها اشاره خواهد شد:

گزارش‌های منتشر شده توسط سازمان بین‌المللی کار یکی از مهمترین پژوهش‌ها و مطالعات انجام شده در خصوص مدیریت نظام تامین اجتماعی در عرصه‌ی جهانی است. در گزارش این سازمان (World Social Protection; 2017) بر نقش تامین اجتماعی در کاهش فقر و نابرابری جوامع و بهبود توسعه‌ی فراگیر از طریق تقویت سرمایه انسانی تاکید شده است. این گزارش به تشریح ساختار نظام تامین اجتماعی، دامنه‌ی پوشش و سطح مزایای آن در جهان می‌پردازد.

در فصل پنجم گزارش صندوق جمعیت سازمان ملل متحد (UNFPA 2017) تحت عنوان "چشم‌اندازهای جمعیت در حال سالمند شدن در آسیا و اقیانوسیه"، به ارتباط توسعه سلامت سالمندان و رفاه اجتماعی آنان به عنوان چالشی جهانی و مهم اشاره شده است. به دلیل آستانه‌ی مقاومت کمتر سالمندان در برابر بیماری‌ها و ارتباط افزایش سن افراد با ابتلا به امراض پر مخاطره، لزوم نظام حمایتی از ضروریات نظام تامین اجتماعی برای آحاد جامعه به خصوص سالمندان است. آنچه در این گزارش بر آن تاکید شده پوشش خدمات سلامت است و اینکه پوشش بیمه سلامت در کاهش هزینه‌های درمانی برای امراض روحی و جسمی تاثیر جدی خواهد گذاشت. نتیجه‌ای که در این گزارش ارائه شده آن است که پرداخت هزینه‌های درمانی توسط سالمندان، در افزایش فقر آنان تاثیر زیادی داشته و چنانچه پوشش بیمه‌ای گسترده‌ای از خدمات سلامت صورت پذیرد، در کاهش فقر آحاد جامعه تاثیر بزرگی خواهد داشت.

سازمان بین‌المللی کار (ILO:2018) در گزارشی تحت عنوان "برگشت از خصوصی‌سازی، سازوکار پرداخت مستمری: بازگشت به نظام‌های بازنشستگی عمومی در کشورهای اروپایی

شرقی و آمریکای لاتین" به تجربه شکست خورده برخی کشورها (به خصوص در حوزه اروپای شرقی و آمریکای لاتین) در گذار از وضعیت مقرری‌بگیری به شکل دولتی به مقرری‌بگیری به شکل خصوصی پرداخته و متذکر شده کسوهایی که این راه را تجربه کرده‌اند یا به سیستم گذشته بازگشته و یا در حال اصلاح و بازگشت به نظام تأمین اجتماعی دولتی هستند. نویسندگان این گزارش با بررسی شواهد موجود در کشورهای مختلف جهان، خصوصی‌سازی صندوق‌های بازنشستگی را (که با خصوصی‌سازی در کشور شیلی آغاز شد) به عنوان انتخاب غلط برخی کشورها معرفی کرده که نه تنها کمکی به ارتقاء وضعیت معیشت سالمندان نداشته بلکه به سوء استفاده‌ها و سوء مدیریت‌ها در کاهش امنیت درآمدی منجر شده است. به عبارت دیگر نظام رفاه و تأمین اجتماعی از حوزه‌هایی است که ضرورت دارد در آن مدیریتی دولتی و فراگیر، که بالاترین سطح پوشش بیمه‌ای را در نظر گرفته است برقرار باشد.

به غیر از موارد ذکر شده، در پژوهش‌های داخلی مسالهی بحران در نظام رفاه و تأمین اجتماعی به خصوص پیرایشان‌حالی و تلاطم‌های صندوق‌های بازنشستگی از نگاه منتقدانه و محققانه خالی نبوده و در این خصوص می‌توان پژوهش‌هایی را برشمرد که محقق در بیان چالش‌های تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی یا نظام رفاهی کشور پیامدها و برآیندهای مهمی را نشان داده است. در این بخش به برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود:

شکری (۱۳۷۵) در پژوهشی تحت عنوان "ارزیابی اقتصادی صندوق‌های بازنشستگی در ایران" ضمن تشریح تاریخچه صندوق‌های بازنشستگی در کشور، سعی دارد به این پرسش اساسی پاسخ گوید که: آیا صندوق‌های بازنشستگی به عنوان یک بخش اقتصادی، از کلیه منابع و ذخائر خود جهت بهبود وضعیت عملکردی به نحو احسن استفاده کرده است و اگر عملکرد آنها از نظر اقتصادی فاقد کارایی لازم بوده است دلایل آن عدم کفاف چیست؟ نتیجه‌ای که ایشان در پایان طرح علمی خود ذکر کرده دلالت بر این دارد که از نظر سنجش و قیاس درآمدها و هزینه‌ها، وضع سازمان تأمین اجتماعی مساعدتر از سازمان بازنشستگی کشوری است. منشاء چنین ادعایی از نظر وی، سهم ۲۷ درصدی کارفرماست که طبق قانون به این سازمان پرداخت می‌شود و تنها ۳ درصد سهم پرداختی مربوط به دولت است. شکری همچنین هشدار می‌دهد به دلیل گسترش پوشش بیمه‌ای سازمان تأمین اجتماعی در صورت مواجهه با عدم توازن درآمد-هزینه، این صندوق بسیار آسیب پذیر خواهد بود.

روغنی‌زاده (۱۳۸۷) در پژوهشی تحت عنوان "چالش‌های نظام بازنشستگی در جمهوری اسلامی ایران" با هدف شناخت از کاستی‌های موجود در نظام بازنشستگی، به ذکر بحران‌های

موجود در سیستم بازنشستگی ایران پرداخته و خصوصیات این نظام را تشریح و توضیح داده است. این پژوهشگر در پژوهش مذکور، ابتدا چالش‌های نظام بازنشستگی را به دو دسته کلی چالش‌های برون‌سامانه‌ای و چالش‌های درون‌سامانه‌ای تقسیم می‌کند. بدین ترتیب، عدم کفایت در مدیریت صندوق‌های بازنشستگی، کاهش تولید ناخالص داخلی، تاثیر منفی تورم و بازسازی اقتصادی بر منابع صندوق‌ها و بسته شدن سامانه برای ورودی‌های جدید، از چالش‌های برون‌سامانه‌ای صندوق‌های بازنشستگی کشور هستند و موضوعاتی چون کم‌رنگ بودن عدالت برای مشترکین، کاهش پوشش حمایتی و افزایش نرخ جایگزینی، وضعیت سن بازنشستگی، بدهی دولت به صندوق‌ها، افزایش نرخ بیمه، بازدهی‌های مربوط به سرمایه‌گذاری، از موضوعات درون‌سامانه‌ای صندوق‌های بازنشستگی محسوب می‌شوند. این محقق نتیجه می‌گیرد صندوق‌های بازنشستگی در ایران با نارسایی‌های برون‌سامانه‌ای ناشی از ماهیت حقوق تعریف شده (DB-PAYG)، نارسایی‌های ناشی از قوانین و مقررات و نارسایی‌های مدیریتی روبه‌رو هستند.

هادی‌زنوز (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان "صندوق‌های بازنشستگی ایران در گذر زمان؛ با تاکید بر سازمان تامین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری" که به همت و مدد موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا، نهاد پژوهشی صندوق بازنشستگی کشوری انجام و منتشر شده، به نحوه عملکرد صندوق‌های بازنشستگی بر مبنای تاریخ شکل‌گیری آنها پرداخته و به شکل مبسوطی به بیان تغییرات ساختاری به وجود آمده طی سالیان گذشته در این صندوق‌ها می‌پردازد. موضوع پژوهش مذکور، مطالعه‌ی شکل‌گیری و تحول در صندوق‌های تامین اجتماعی و بازنشستگی کشوری از بدو تاسیس تا سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی تحول وضعیت آنها در آینده با توجه به چالش‌های موجود و پیش روی این صندوق‌ها بر مبنای محاسبات بیمه‌ای است. نتایج حاصل شده از این پژوهش نشان می‌دهد اصلاحات بیمه‌های اجتماعی، از قواعد مالی ویژه‌ی پیروی و تبعیت می‌کند و بدون توجه به عوامل محیطی و محدودیت‌های مالی صندوق‌ها و دولت نمی‌توان نظام‌های بیمه‌ای موثر طراحی کرده و انتظار عملکرد پایدار و مساعدی از این نظام‌ها داشت.

۴. معرفی شکلی و محتوایی اثر

ده چالش جهانی تامین اجتماعی TEN GLOBAL CHALLENGES FOR SOCIAL SECURITY در سال ۲۰۱۶ در ۹۲ صفحه منتشر شده است. موسسه انتشار دهنده این اثر اتحادیه بین‌المللی

تأمین اجتماعی از سازمان‌های وابسته به سازمان جهانی کار است. ذکر این نکته ضرورت دارد که بدانیم این اتحادیه‌ی بین‌المللی در راستای همکاری‌های جهانی در خصوص ایجاد، حمایت و گسترش نظام تأمین اجتماعی در سراسر دنیا به وجود آمده است. این انجمن که پیش از این بیمه اجتماعی نام داشت و در سال ۱۹۲۷ در ذیل کنفرانس بین‌المللی کار ایجاد شده بود، در سال ۱۹۴۷ به اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی تغییر نام داد. ایران از سال ۱۳۳۹ هجری شمسی به عضویت این نهاد بین‌المللی درآمد و اگرچه در سال ۱۳۶۸ به مدت کوتاهی از عضویت این سازمان خارج شد، اما از سال ۱۳۷۱ تا کنون همچنان عضو فعال آن است. مهمترین وظیفه‌ای که این اتحادیه طی سال‌های اخیر بر عهده داشته، مبادله اطلاعات و گسترش تجربیات کشورهای عضو و کمک به اعضا در خصوص برگزاری نشست‌های فنی، سمینارها و پژوهش‌ها در حوزه تأمین اجتماعی است.

در صفحه شناسنامه این اثر، نام فرد یا افرادی به عنوان نویسنده ذکر نشده اما نام گروه توسعه تأمین اجتماعی اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی به عنوان مسئول تدوین اثر ذکر شده است. صفحات آغازین اثر مذکور به مقدمه‌ای اختصاص دارد که توسط Hans-Horst Konkolewsky دبیر کل اتحادیه جهانی تأمین اجتماعی اختصاص دارد. دبیر کل سازمان مزبور در این مقدمه به اجتناب ناپذیر بودن مواجهه تأمین اجتماعی با بحران‌های جهانی اشار داشته است. توجه به تعهدات تأمین اجتماعی از محورهای اصلی این مقدمه است که به اختصار به آن اشاره شده است. ده چالش جهانی تأمین اجتماعی، مشتمل بر ده فصل است که هر کدام از فصل‌ها به یکی از مفاهیم چالشی مدنظر اتحادیه جهانی تأمین اجتماعی اختصاص دارد. موضوعات و چالش‌هایی که کتاب ده چالش جهانی تأمین اجتماعی برشمرده عبارتند از: پر کردن شکاف پوشش. نابرابری‌ها در طول دوران زندگی. سالمندی جمعیت. اشتغال کارگران جوان. بازار کار و اقتصاد دیجیتال. سلامت و مراقبت‌های بلندمدت. ریسک‌های جدید، شوک‌ها و رویدادهای جدید. حمایت از کارگران مهاجر. تحولات تکنولوژیک و انتظارات عمومی بالاتر.

۵. بحث

همانطور که قبل از این اشاره شد کتاب ده چالش جهانی تأمین اجتماعی اثر مهمی است که مفاهیم و موضوعات چالش برانگیز پیش روی نظام تأمین اجتماعی را در روزگار ما روایت

کرده است. در این بخش هر کدام از این بحران‌ها و چالش‌ها به تفکیک فصلهای اثر توصیف و توضیح داده می‌شود:

اولین مفهوم و مسأله‌ی مهمی که کتاب ده چالش جهانی تامین اجتماعی برشمرده، بحران پر کردن شکاف پوشش است. نویسندگان اثر مذکور در بسط این مفهوم بر این نکته تاکید داشته‌اند که گسترش این پوشش یک اولویت جهانی است. پیشتر اشاره شد پوشش‌های تامین اجتماعی در جهان وضع مطلوبی ندارد. بر اساس گزارش سازمان بین‌المللی کار تحت عنوان World Social Protection Report، تنها ۵۲ درصد شاغلین دارای مزایای سالمندی، ۶۱ درصد مزایای درمانی و ۳۳ درصد مزایای حوادث ناشی از کار را در سال ۲۰۱۴ دارا بوده‌اند. (ILO: 2014). بیش از این تصور می‌شد کشورهای می‌توانند سطح بالایی از پوشش بیمه‌ای را برای شهروندان خود قائل شوند که به سطح مطلوبی از توسعه اقتصادی رسیده باشند. اما نویسندگان این کتاب با شواهدی که بیان داشته‌اند دست رد بر درستی این مطلب زده‌اند. به طور نمونه در این کتاب شواهدی در کشورهای آمریکای جنوبی ذکر شده که با رسمی کردن بازار کار و با استفاده از مکانیزم‌های تامین مالی شده با مالیات، پیشرفت‌های چشمگیری در ارتقاء این پوشش به دست آمده است.

همچنین باید بر این مطلب غور داشت اگرچه طی سالیان اخیر پیشرفت‌های قابل توجهی در افزایش پوشش‌های تامین اجتماعی به خصوص در آفریقا، آمریکا، آسیا و اقیانوسیه صورت پذیرفته، اما همچنان قشر عظیمی از جمعیت این بخش از جهان فاقد این عطیه هستند. نویسندگان کتاب مذکور نابرابری در دسترسی به تامین اجتماعی برای برخی گروه‌های جامعه را پیش روی مخاطب می‌گذارند. از جمله شاغلین در اقتصاد غیر رسمی، شاغلین مهاجر و کوتاه مدت، کارگران روستایی، شاغلین خویش فرما و زنان شاغل، از گروه‌های عمده‌ای هستند که شکاف پوششی دارند یا به سخن دیگر عدم بهره‌مندی از چتر حمایتی نظام تامین اجتماعی را حس می‌کنند. یکی از عمده‌ترین دلایل این نابرابری، عدم وجود درآمد ثابت (و در نتیجه پرداخت حق بیمه ثابت) در این گونه جمعیت‌ها است. افزایش سطح پوشش هم برای شاغلین و کارفرمایان و هم برای نهادهای تامین اجتماعی امری مهم و ضروری است. ارتقاء این شاخص به پایداری مالی نهادهای بیمه‌ای منجر می‌شود که در دوام و قوام سیستم‌های بیمه‌ای نقش به‌سزایی ایفا می‌کند. یکی از مهمترین راهکارهایی که کتاب مورد نظر در خصوص رفع شکاف پوشش جمعیت فاقد حمایت‌های تامین اجتماعی متذکر می‌شود، ایجاد نگرش مثبت میان شاغلین و کارفرمایان در مورد ارزش‌ها و فواید سیستم تامین اجتماعی است. هر چه

ابضاح سیاست‌های رفاه عمومی و تأمین اجتماعی ... (رضا کیانی) ۲۹۳

کارگران و کارفرمایان از محورهای حمایتی تأمین اجتماعی آگاهی داشته باشند و هر اندازه اعتماد و اطمینان بیشتری در دریافت خدمات حمایتی در موقع نیاز طرفین فراهم گردد، خلل‌های موجود در پوشش‌های بیمه‌ای محدودتر و افراد بیشتری ذیل این مجموعه قرار می‌گیرند. در این خصوص رصد مداوم سطح پوشش توسط نهادهای مربوطه با هدف پیشرفت در افزایش چتر حمایتی از دیگر راهکارهای پیشنهاد شده است.

چالش دوم عبارت است از نابرابری‌ها در طول دوران زندگی. امروزه سیستم‌های تأمین اجتماعی با مکانیسم کاهش ریسک و افزایش دسترسی همگانی از ابزارهای مهم دولت‌ها در جهت کاهش یا رفع نابرابری‌ها در جامعه هستند. نویسندگان این کتاب برای نشان دادن اهمیت چنین بهره‌مندی، واژه چتر ایمنی (safety nets) را به کار برده و توضیح داده‌اند جمعیتی که در سایه‌ی این چتر قرار دارد، از انواع فقر ایمن است. با وجود این، رشد اشتغال غیر استاندارد، تضعیف مقررات کار، رکود رشد دستمزد، سطوح بالای بیکاری، افزایش سطوح سرمایه سیال و تغییر الگوی مهاجرت از جمله عواملی است که منجر به نابرابری‌ها و بی‌عدالتی‌ها در جامعه می‌شود. نویسندگان اثر مزبور برای برون رفت از چالش نابرابری، افزایش انسجام اجتماعی را مطرح می‌کنند. این عامل با ایجاد ثبات مورد نیاز در امنیت کار و سرمایه گذاری و افزایش فضای مولد، نقش بی‌بدیلی در کاهش نابرابری‌ها رقم می‌زند. مثالی که در تایید این مدعا مطرح می‌شود وجود شوک‌های اجتماعی و اقتصادی طی سال‌های ۲۰۰۸-۲۰۰۷ است که به گواه مولفان اثر مذکور این شوک‌ها در کشورهایی که مداخلات هدفمند نظام تأمین اجتماعی را دارا بوده‌اند کمترین تبعات را داشته است. در این کشورها، در اثر وجود نظام اجتماعی حاصل شده، ریسک‌ها کنترل شدند و به تسریع بازاریابی اقتصادی کمک شده است.

در این میان آنچه اهمیت دارد لزوم ارتقاء سهم زنان در بهره‌مندی از مواهب این چتر حمایتی است. به گواه اثر مذکور، بهبود حضور زنان در برنامه‌های تأمین اجتماعی، فرصتی مغتنم برای تحقق بخشیدن به هدف تأمین اجتماعی برای همه است که توجه بدان ضروری می‌نماید.

عنوان چالش سوم سالمندی جمعیت است. می‌دانیم جمعیت جهان به سمت سالمندی پیش می‌رود. اگر در سال ۲۰۱۵ تعداد افراد بالای ۶۰ سال ۹۰۱ میلیون نفر بوده است، پیش بینی می‌شود این رقم در سال ۲۰۵۰ به بیش از ۲.۱ میلیارد نفر افزایش یابد. (ISSA, 2016; 21) نسبت وابستگی به معنای نسبت افراد سالمند به جمعیت واقع در سن کار (۶۴-۱۵) در سال ۲۰۱۵ به ۲۸ درصد رسیده که پیش بینی می‌شود در سال ۲۰۵۰ به ۵۱ درصد افزایش یابد. بدیهی است

این گونه تغییرات بر وضعیت رفاه و تامین اجتماعی جوامع نیز اثر گذار باشد (کیانی ۱۴۰۰: ۱۴۴).

سالمندی جمعیت منجر به کاهش نسبی حق بیمه‌ها و افزایش هزینه‌ها می‌شود. به علاوه برای حفظ سطح تولیدات اقتصاد ملی، کاهش نسبت افراد در سن کار باید با افزایش بهره‌وری و افزایش سطح مشارکت نیروی کار رسمی جبران شود. (اتحادیه بین‌المللی تامین اجتماعی، ۱۳۹۷: ۱۹)

حقیقت مهم اینکه هم اکنون نیز سهم پوشش بیمه‌ای و حمایتی سالمندان در بعضی از بخش‌ها و مناطق جهان بسنده نیست. به طور میانگین ۶۸ درصد جمعیت سالمندان جهان تحت پوشش نوعی خدمات مقرری بگیری قرار دارند و سهم قابل توجهی نیز از این خدمات بی‌بهره‌اند. کشورهای واقع در منطقه آمریکای شمالی، شمال، مرکز و غرب اروپا، اروپا و آسیای میانه، شرق اروپا دارای پوشش بالای ۹۰ درصد هستند در مقابل در مناطق آفریقا، کشورهای عربی، جنوب آسیا و آفریقا این شاخص زیر ۲۵ درصد است. به سخن دیگر در این مناطق بیش از ۷۵ درصد، یا چیزی بیش از چهار پنجم از جمعیت سالمندان از نوعی مقرری بگیری چه به صورت بیمه‌ای و چه به صورت حمایتی برخوردار نیستند. با این وصف ذکر این نکته ضرورت دارد اگر چه نسبت‌های پوشش موثر مقرری بگیری سالمندان ناکافی است اما طی سال‌های اخیر پیشرفت‌های قابل توجهی در جهان در جهت بهبود این روند صورت پذیرفته است (کیانی ۱۴۰۰: ۱۸۵).

نویسندگان کتاب ده چالش جهانی تامین اجتماعی، توجه نهادهای تامین اجتماعی را به موضوع نرخ باروری جلب کرده و با توجه به اینکه یکی از خصوصیات کشورهای دارای جمعیت سالمند، نرخ باوری پایین است، اشعار داشته‌اند نظام‌های بازنشستگی و تامین اجتماعی در جهان باید از سیاست‌های افزایش باروری حمایت کنند. نهادهای تامین اجتماعی در کنار دولت‌ها نقش مهمی در کنترل تغییرات جمعیتی دارند و در خصوص سالمندی در جامعه ملزم به سیاست‌گذاری به شکل بلند مدت و واقع بینانه هستند. طبیعی است در چنین شرایطی حمایت از تشکیل خانواده و فرزندآوری راهکارهایی برای مقابله با پیامدهای سالمندی در تامین اجتماعی قلمداد گردد.

چهارمین چالش جهانی تامین اجتماعی، اشتغال کارگران جوان ذکر شده است. در فضایی که ۴۰ درصد بیکاران در جهان را جوانان تشکیل می‌دهند. توجه به موضوعی چون اشتغال جوانان از مفاهیم مهم نظام تامین اجتماعی در بستر جهانی است.

ابضاح سیاست‌های رفاه عمومی و تأمین اجتماعی ... (رضا کیانی) ۲۹۵

بر اساس گزارش ISSA در سال ۲۰۱۶ بیش از ۷۱ میلیون نفر از جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله بیکار و در جستجوی شغل مناسب بوده‌اند. آمارها گواه این است دو پنجم کارگران جوان در سطح جهانی، شغل شایسته‌ای ندارند! (اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی، ۱۳۹۷: ۲۶) نتیجه چنین رخدادی تغییر حوزه اشتغال جوانان از اقتصاد رسمی به اقتصاد غیر رسمی است. این مسئله سبب عدم برخورداری این گروه از جمعیت از پوشش‌های تأمین اجتماعی در سطح جامعه می‌شود. آنچه در این خصوص ضرورت دارد تغییر رویکرد تأمین اجتماعی از نهادی صرفاً ارائه دهنده خدمات حمایتی و پوشش‌های بیمه‌ای است. پیشنهادی که در این خصوص مطرح گردیده افزایش نقش تأمین اجتماعی در عرصه‌های مختلف به خصوص در ارتقاء نهادهای تحصیلی و آموزشی و تقویت مراکز اشتغال عمومی است. کارگران جوان، موقعیت شغلی مطلوبی ندارند چون آموزش کافی ندیده‌اند و یا توسط مراکز معتبری خدمات شغلی‌یابی موثری دریافت نمی‌دارند. از مهم‌ترین رویکردهای حمایتی در خصوص چالش چهارم، بهبود سیستم کارآموزی همگام با نظام تحصیلی و آموزشی است. در این سیستم، گذار افراد از آموزش به اشتغال روی می‌دهد و کمک می‌کند تجارب و مهارت‌های موثری برای جوانان ایجاد شود.

پنجمین موضوع و مفهوم چالش برانگیز، مسأله‌ی بازارهای کار و اقتصاد دیجیتال است. جهان امروز ما در حال دگرگونی و تحولات وسیع است و به تبع آن بازارهای کاری نیز دستخوش تغییرات گسترده قرار گرفته است. یکی از ضرورت‌های تأمین اجتماعی، انطباق با این تبدل و تطور است. چالش پنجم زمانی رخ می‌نماید که این انطباق روی نمی‌دهد. این چالش ناظر بر تحولات و تغییرات به خصوص ظهور موضوعات نو و تازه در فعالیت‌های اقتصادی است. داده‌های ارائه شده در کتاب، دورنما و آینده بازار کار را برایمان مشخص می‌کند. بر اساس این آمار، ۶۵ درصد از کودکانی که امروز دوران ابتدایی مدرسه را می‌گذرانند در مشاغلی کار خواهند کرد که هنوز وجود ندارد. هم اکنون نیز ۴۵ درصد فعالیت‌های کاری امکان ارائه بصورت خودکار را دارند (اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی، ۱۳۹۷: ۳۸). نتیجه‌ای که از این مدل‌ول عایدمان می‌شود آن است که نظام تأمین اجتماعی اگر بخواهد به عنوان نهادی موثر در بازار کار آینده شناخته شود می‌بایست بیشترین انطباق را با بازارهای شغلی جدید ایجاد کند.

اقتصاد دیجیتال محصول روزگار ماست و طبیعتاً رویکرد و مختصات تأمین اجتماعی خاص خود را اقتضا می‌کند. این شرایط اصول بنیادین نظام تأمین اجتماعی سنتی و مفاهیم به ظاهر

غیر قابل تغییر را با چالش روبرو می‌سازد. فضای کاری جدید، می‌تواند بدون توجه به رابطه‌ی عرفی کارگری-کارفرمایی حرکت کند و قسمی نوین از سیستم خویش فرمایی را تشکیل دهد. بنابراین اولویت تامین اجتماعی در اینگونه موارد، تدوین نظام حقوقی به روز رسانی شده، منطبق بر روابط کاری تازه است. مولفان این کتاب، تجربه تامین اجتماعی سوئد را برای خدمات رانندگان تاکسی مبتنی بر نرم‌افزار (اپلیکیشن) پیش روی خوانندگان قرار داده‌اند. براین اساس در سوئد بیمه اجتماعی اینگونه رانندگان، حسب موارد قانونی جدید تدوین شده، به صورت خویش فرما نبوده بلکه به عنوان کارفرما در نظر گرفته شده‌اند. مواردی از این دست می‌تواند در انطباق تامین اجتماعی با گروه‌های شغلی جدید راه‌گشا باشد.

مفهوم ششم، سلامت و مراقبت‌های بلند مدت است. افزایش امید زندگی به ما نشان می‌دهد که سلامت عمومی در حال ارتقاء است. با وجود این، نابرابری در دستیابی به پیشرفت‌های حوزه سلامت، در بین نظام رفاهی کشورها همچنان مشهود است. درست است که امروزه افراد تعداد سال‌های بیشتری عمر می‌کنند اما اینکه تمامی آنان در وضعیت سلامت مناسبی قرار داشته باشند، هنوز فاصله بسیار وجود دارد. این مسئله حاکی از این است که آهنگ رشد امید زندگی توأم با سلامتی، آهسته‌تر از امید زندگی عادی است. چالش در سلامت افراد چالش مهمی است که بی‌توجهی به آن پیامدهای ناگواری را موجب می‌شود. بر کسی پوشیده نیست ناکارآمدی نظام تامین اجتماعی و عدم پوشش‌های لازم که منجر به افزایش فقر و بی‌عدالتی گردد، بحران ذکر شده را دو چندان می‌کند. از اینرو ضرورت دارد واکنش‌های سیاستی کاربردی در تامین اجتماعی کشورها تقویت گردد. در کتاب مورد مطالعه، سه راهکار در جهت به حداقل رساندن مخاطرات این چالش ذکر شده و الزام رعایت آنرا برای نظام تامین اجتماعی کشورها مهم بر شمرده است: اولین نکته آنکه نظام تامین اجتماعی باید نقش خود را در ارتقاء سلامت محیط کسب و کار پر رنگ‌تر کند. هر چه ایمنی محیط کار افزایش یابد مخاطرات شغلی و آسیب‌های انسانی کاهش می‌یابد. در این صورت هزینه‌هایی که صرف طول درمان و از کارافتادگی افراد می‌شود به بازنشستگی افراد اختصاص می‌یابد. دومین نکته مهمی که نظام تامین اجتماعی باید رعایت کند، انجام معاینات دوره‌ای سلامت برای شاغلین است. غربالگری فرصتی فراهم می‌کند تا ضمن حفظ شاغلین، مخاطرات سلامت به حداقل رسیده با ارائه مشاوره‌های بهداشتی میزان سلامت افراد بهبود یابد. سومین نکته، توجه به موضوع بهداشت روان و سلامت روانی است. وجود مشکلات روحی و روانی پیامدهای ناگواری بر روی سلامت افراد ایجاد می‌کند. همچنین این دسته از بیماری‌ها به دلیل مزمن شدن و طولانی

شدن روند درمان، معمولاً هزینه‌های سنگینی را ایجاد می‌کنند. از اینرو ضرورت دارد در راستای مراقبت‌های بلند مدت موثر، پرونده‌های سلامت روانی شاغلین به خصوص در معاینات ادواری مورد توجه قرار گیرد.

عنوان مفهوم چالشی هفتم، ریسک‌های جدید، شوک‌ها و حوادث شدید است. نظام‌های تأمین اجتماعی اغلب در معرض حوادث شدید غیر قابل پیش‌بینی، شوک‌های اقتصادی و سیاسی و مخاطرات محیط زیستی قرار دارند. نویسندگان کتاب ده چالش جهانی تأمین اجتماعی، بحران‌های مرتبط با چالش هفتم را در تأمین اجتماعی اینگونه برشمردند: تداوم ناپایداری اقتصادی، افزایش از دست دادن شغل، سطوح بالای بیکاری، نرخ‌های پایین رشد دستمزد، افزایش نابرابری‌ها، محدودیت‌های مالی و در نهایت سالمند شدن جمعیت. به عبارت دیگر ریسک‌های جدید می‌توانند این عوامل را در رابطه با تأمین اجتماعی تحت تأثیر قرار دهند. موفقیت و توفیق نظام تأمین اجتماعی وابسته به آمادگی و قابلیت آن در برابر ریسک‌ها و شوک‌های آنی است. در این خصوص آنچه حائز اهمیت است شناسایی اینگونه بحران‌ها و پیش‌بینی سناریوهای مختلف باهدف افزایش تاب‌آوری سازمانی است.

چالش هشتم حمایت از کارگران مهاجر ذکر شده است. میدانیم کارگران از ارکان اصلی نظام تأمین اجتماعی محسوب می‌شوند، که توجه به آن از اصول و ضروریات این نظام است. در این میان اما، کارگران مهاجر اهمیت بیشتری برای تأمین اجتماعی دارند زیرا این گروه از کارگران ضمن مواجهه با چالش‌های اشتغال، در معرض آسیب‌های مهاجرت نیز قرار دارند. به عبارت روشن‌تر کارگران مهاجر آسیب‌پذیرتر از کارگران عادی هستند و طبیعتاً توجه بیشتری را می‌طلبند. اصولاً اشتغال و مهاجرت ارتباطی تنگاتنگ با یکدیگر دارند. آمارهای جهانی گویای این واقعیت است که ۷۲ درصد مهاجران را جمعیت واقع در سن کار تشکیل می‌دهد. اصولاً یکی از مهمترین دلایل مهاجرت، بهره‌مندی از فرصت‌های شغلی است. این در حالیست که تعداد کارگران مهاجر در جهان روز به روز در حال افزایش است. اگر در سال ۲۰۰۰ تعداد کارگران مهاجر ۱۷۳ میلیون نفر بوده است این تعداد در سال ۲۰۱۵ بالغ بر ۲۴۴ میلیون نفر افزایش یافته است (اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی، ۱۳۹۷: ۵۸). نظام تأمین اجتماعی باید امکان خدمات رفاهی برای این قشر از جمعیت کارگر را فراهم آورد. اموری همچون "محاسبه مزایا" و "قابلیت انتقال سوابق" دو موضوع بسیار مهمی است که در کنار سایر پوشش‌ها برای کارگران مهاجر اهمیت فوق‌العاده دارد. گسترش سیستم فناوری اطلاعات و عقد توافق

نامه‌های دو جانبه میان کشورها از سیاست‌های راهبردی پیش روی سازمان‌های تامین اجتماعی است که در اثر مزبور پیشنهاد شده است.

تحولات تکنولوژیک مفهوم دیگری است که در اثر مذکور به عنوان چالشی برای نظام تامین اجتماعی معرفی شده است. در جهان ما تحولات تکنولوژیک به شکل قابل توجهی افزایش یافته است و در کنار آن افراد استفاده کننده از ابعاد تکنولوژی نیز در حال افزایش هستند. این مسئله سبب شده نهادهای دولتی، بخش اعظمی از خدمات خود را بصورت برخط ارائه کنند. سازمان‌های تامین اجتماعی نیز مستثنی از این شرایط نیستند. نظام‌های تامین اجتماعی در بستر نوآوری‌های تکنولوژیک می‌توانند داده‌های جمعیت شناختی، پرداخت‌های حق بیمه‌ای، مجموع مزایای دریافت شده و داده‌های پزشکی را رصد کنند. استفاده از اینگونه نوآوری‌های علمی، فواید بسیاری برای تامین اجتماعی فراهم کرده است. فناوری اطلاعات مبنایی برای تحلیل داده‌ها و اطلاعات بیمه‌ای است. همچنین این ابزار در کشف فرارهای بیمه‌ای و یافتن تقلب سودمندی‌های فراوانی دارد.

عنوان چالش دهم، مفهوم افزایش انتظارات عمومی است. بر این اساس مشتری محوری محور اساسی کارکرد تامین اجتماعی شناخته می‌شود. به تعبیر نویسندگان کتاب، سازمان‌های تامین اجتماعی چهره دولت‌ها به خصوص در طول بحران‌ها به حساب می‌آیند. بنابراین چگونگی ارائه خدمات تامین اجتماعی به افراد آسیب دیده بیش از پیش مهم جلوه می‌کند. از سوی دیگر درک انتظارات و فهم حقوق افراد از تامین اجتماعی افزایش یافته است. شرکای تامین اجتماعی توقع دارند فرایندهای اداری و خدماتی این سازمانها تسهیل یابد. آنها مایل‌اند ارتقاء فرایندهای اجرایی در سازمان تامین اجتماعی به نحو چشم‌گیری ارتقاء پیدا کند. توجه به افکار عمومی جامعه از جمله ضروریات تامین اجتماعی است و اینگونه سازمان‌ها با نشان دادن اقداماتی به مشتریان خود، تعالی و توسعه‌ی خود را نشان می‌دهند. یکی از موضوعات مهمی که در پاسداشت انتظارات عمومی مورد نظر نویسندگان کتاب بوده است، دقت در عملکرد کارکنان در نحوه‌ی ارائه خدمات است. کارکنان به عنوان مهمترین بخش سازمان می‌توانند اثرات مطلوبی بر مشتری‌های سازمان داشته و توقعات عمومی را ارضاء نمایند.

۶. نتیجه‌گیری

در پژوهش پیش‌رو کوشش شد با مذاقه در اثر مورد بررسی، تصویر درستی از وضعیت چالش‌های فراروی نظام تامین اجتماعی و ویژگی‌های آن ارائه شود. کشور ما ایران در حال

حاضر عضو هیئت مدیره اتحادیه بین المللی تأمین اجتماعی است و طبیعی است کم یا زیاد با بحران‌ها و چالش‌های مطرح شده در این اثر که شرایط دوران ما را برای کشورهای عضو ترسیم کرده روبروست.

تقریباً تمامی مفاهیم و موضوعات ذکر شده از دغدغه‌های اصلی پیش روی نظام رفاه و تأمین اجتماعی ایران است که چاره‌جویی در خصوص آنها از الزامات نظام تأمین اجتماعی است. با این وصف ساختار تأمین اجتماعی در کشورمان، با مشکلات و دشواری‌های دیگری نیز روبروست که می‌توان از آن به عنوان بحران‌های بومی و داخلی یاد کرد. این بحران‌ها اگرچه جنبه جهانی ندارد اما به شدت بر سیستم رفاه اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی کشور فشار و آسیب وارد می‌کند. ذکر این نکته حائز اهمیت است که بی‌توجهی به بحران‌های بومی و داخلی می‌تواند چالش‌های تأمین اجتماعی را مضاعف سازد. پیش از این ده چالش جهانی تأمین اجتماعی بیان گردید اما می‌توان نکات و مشکلات دیگری را بدان افزود که در کنار آن موضوعات ذکر شده، پیش روی نظام تأمین اجتماعی کشور قرار دارد. این مشکلات عبارتند از: عدم گسترش دامنه پوشش بیمه‌ای به گروه‌های جدید، وجود بازار غیر رسمی و موقتی، افزایش یکباره هزینه‌های درمانی به خصوص در طرح تحول نظام سلامت و بار مالی ناشی از آن، پایین بودن سطح دستمزدها در کشور، فرارهای مربوط به پرداخت حق بیمه کارفرمایی توسط برخی از کارفرمایان، وجود تورم، عدم ثبات مالی و رکود اقتصادی، تصویب و اجرای برنامه‌ها، مقررات و فرایندهای خارج از ضوابط و قواعد نظام بیمه‌ای و علم آکچوئری، عدم پرداخت به موقع مطالبات صندوق‌ها از سوی دولت و سایر نهادهای عمومی، مداخله دولت و مجلس در مدیریت صندوق‌های بازنشستگی، واگذاری شرکت‌های زیان ده و کم‌بازده به صندوق‌ها در مقابل بخشی از بدهی‌های دولتی، همسان‌سازی مستمری‌ها بدون توجه به همسان‌سازی پرداخت‌ها، ضعف در ساختار برنامه و نظام بودجه بندی و بنگاه داری و ضعف نظام سرمایه‌گذاری.

کتاب‌نامه

- روغنی‌زاده، مصطفی (۱۳۸۷) چالش‌های نظام بازنشستگی در جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه تأمین اجتماعی، سال نهم. شماره ۲۹. ص: ۳۰-۱۲
- سازمان تأمین اجتماعی (۱۳۸۴) اصول و مبانی تأمین اجتماعی. موسسه فرهنگی هنری آهنگ آتیه. چاپ اول تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

۳۰۰ پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، سال ۲۲، شماره ۱۰، زمستان ۱۴۰۱

- شبییری نژاد، علی اکبر (۱۳۸۴) تداخل در هدفها و منابع. فصلنامه تامین اجتماعی. شماره بیستم. سال هفتم. بهار ۱۳۸۴. صص ۳-۶
- شکری، علی (۱۳۷۵) ارزیابی اقتصادی صندوق‌های بازنشستگی در ایران. چاپ اول. تهران: موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۵) چاپ اول، اصفهان: انتشارات گویا
- کیانی رضا. (۱۴۰۰) «کندوکاوی در وضعیت پوشش مستمری بیمه‌ای و خدمات حمایتی سالمندان در جهان». بیمه سلامت ایران. دوره چهارم. شماره سوم. صص: ۱۸۶-۱۸۱
- کیانی رضا. (۱۴۰۰) «وضعیت پوشش صندوق‌های بازنشستگی و نهادهای حمایتی از سالمندان در ایران». بیمه سلامت ایران. دوره چهارم. شماره دوم. صص: ۱۵۱-۱۴۲
- مریدی، سیاوش (۱۳۷۸) فرهنگ بیمه اجتماعی. چاپ اول. تهران. موسسه عالی تامین اجتماعی
- مسلمی، عبدالرضا (۱۳۸۴) شناخت جامعه روستایی ایران از دیدگاه تامین اجتماعی. فصلنامه تامین اجتماعی. شماره بیستم. سال هفتم. بهار ۱۳۸۴. صص: ۲۶۳-۳۴۲
- موحد، محمدعلی (۱۳۹۰) درخانه اگر کس است، اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های آن. چاپ سوم. تهران: نشر کارنامه.
- هادی‌زنوز، بهروز (۱۳۹۶) صندوق‌های بازنشستگی ایران در گذر زمان با تاکید بر سازمان تامین اجتماعی و سازمان بازنشستگی کشوری. چاپ اول تهران: انتشارات طرح نقد و موسسه راهبردی بازنشستگی صبا
- هاسکینز، دالمر دی (۱۳۷۸) طرحی نو برای تامین اجتماعی. ترجمه علی شادروح. فصلنامه تامین اجتماعی. شماره دوم. پاییز ۱۳۷۸. صص: ۲۱۶-۲۰۱

International Social Security Association. ISSA. (2016) TEN GLOBAL CHALLENGES FOR SOCIAL SECURITY. Geneva

UNFPA (2017) Perspectives on Population Ageing Report. UNFPA Asia and the Pacific Regional Office. Bangkok, Thailand

ILO (1998) ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (Geneva)

ILO (2013) Recurrent discussion on social dialogue under the ILO Declaration on social justice for a Fair Globalization, International Labour Conference, 102nd Session, Geneva, 2013

ILO (2015) World Social Protection Report 2014-15: Building economic recovery, inclusive development and social justice. International labour office Geneva

ILO (2018) Reversing Pension Privatization: Rebuilding Public Pension Systems in Eastern European and Latin American Countries

ابضاح سیاست‌های رفاه عمومی و تأمین اجتماعی ... (رضا کیانی) ۳۰۱

ILO (2019) World Social Protection Report 2017-19: Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals. International labour office Geneva

World Bank(2014) World Development Indicators.Available at : [http:// data.
Worldbank.org/datacatalog/world-development-indicators.](http://data.worldbank.org/datacatalog/world-development-indicators) [20Apr.2014]

WorldBankpensionsdata (2014) ..Availableat:

[http://web.Worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALPROTECTION/EX
TPENSIONS/0,,contentMDK:23231994-menuPK:8874064-page PK:148956-piPK:216618-
theSitePK:](http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALPROTECTION/EXTPENSIONS/0,,contentMDK:23231994-menuPK:8874064-page PK:148956-piPK:216618-theSitePK:)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی